

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tujemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 135 • Maribor, četrtek, dne 29. decembra 1938 • Leto XIII

S. Emil Vandervelde

Iz Bruslja poročajo, da je dne 27. decembra zjutraj umrl predsednik belgijske socialno-demokratske stranke s. Emil Vandervelde.

Ime s. Vandervelda je neločljivo zvezano z razvojem belgijske socialnodemokratske stranke, kateri se je posvetil pokojnik že od mladih let, neločljivo pa je zvezano tudi z zgodovino socialistične delavske internacionale pred vojno in po vojni.

S. Vandervelde je bil rojen 25. julija 1866. v Bruslju. Leta 1885. ga najdemo med ustanovitelji belgijske stranke, kateri je kot mlad pravnik posvetil vse svoje sile. Prvič je bil izvoljen za socialističnega poslanca l. 1894. v velikem rudarskem okrožju Charleroiu. Pozneje je kandidiral vedno v Bruslju in bil tudi vedno izvoljen. Spričo njegovih sposobnosti je postal predsednik socialnodemokratske delavske stranke in je na tem mestu ostal do svoje smrti.

Ko je Nemčija v svetovni vojni brez vsakega povoda napadla tedaj nevtralnemu Belgijo, se je v obrambi pred napadom izrekla solidarno z vsemi ostalimi strankami tudi belgijska socialnodemokratska stranka. V januarju 1916. je Vandervelde postal minister brez portfelja, v naslednjih letih pa je bil minister za gospodarstvo in končno 21. novembra 1918. minister za pravosodje. Kmalu na to je izstopil iz vlade, ker se ni več strinjal z osnovami nepomirljive politike napram nekdanjim sovražnikom Belgije. Neposredno na to je postal predsednik socialistične internacionale.

V juniju l. 1925. je zopet prevzel v koalicijski vladi zunanje ministrstvo. Kot zunanji minister je vodil protifašistično politiko in je radi tega prišel tudi v spor z Italijo, ki je v znak protesta, dne 18. junija 1927., ukinila italijansko poslaništvo v Bruslju. Po tem sporu, ki mu pritiče velik mednarodni pomen, je Vandervelde v novembru 1927. izstopil iz vlade. Od tedaj naprej ni bil več aktivni minister.

Ime s. Vandervelda se je zelo pogosto imenovalo v zvezi z diskusijo o takozvanem ministerializmu, t. j. ali naj socialistične stranke sodelujejo v koalicijskih vladah ali pa naj puste, da vladajo meščanske stranke same, brez vsake kontrole. Sklep belgijske socialnodemokratske delavske stranke, da sodeluje v vladi, je bil storjen spričo dejstva, da je bila Belgija napadena in da se je morala braniti, ako je hotela ohraniti svojo neodvisnost in samostojnost. Stranka je smatrala tedaj, da je v obrambi države pred zunanjim napadom tudi delavski razred obvezan, da državo brani, kajti v tej državi bo delavstvo prej ali slej uveljavilo svoje zahteve in ne bo več samo podrejen, ampak odločujoč činitelj.

Ti problemi, o katerih se je nekoč debatiralo v delavskem gibanju z veliko žolčnostjo, se vidijo danes v popolnoma drugih perspektivah in moramo reči, da je takozvana skrajna levica v delavskem gibanju, ki je pred leti najogrožnejša napadala politiko sodelovanja z meščanskimi strankami, najbolj korenito revidirala svoje stališče s tem, da je proglasila potrebo boja za demokracijo s stvarjanjem ljudskih front in podpiranjem koalicijskih vlad.

Pokojni s. Vandervelde je bil med podpisniki versajskega mirovnega dogovora. — Smatral je za pravično, da prejme Belgija odškodnino za razdeja-

Razvoj gospodarstva je odvisen od tega ali se izdelano in pridelano blago porabi ali ne. Zakaj, če se blago ne porabi ali konzumira, ostane v zalogah ali se uničuje in bi bilo celo neumno, če bi se izdelovalo in pridelovalo novo. Blago v zalogah je breme, dočim blago v prometu fruktificira gospodarstvo, ker povzroča novo potrebo po pridelovanju.

Gospodarstvo se mora vršiti po smotretnem redu, to je, producirati in pridelovati se mora po dejanski potrebi na eni strani, na drugi strani pa mora biti tudi poraba ali konzum po potrebi, to je konzumenti morajo imeti možnost, da si nabavijo stvari, ki jih potrebujejo. Dve načeli sta torej današnjem gospodarstvu bistvene važnosti: produkcija in pridelovanje je prvo, drugo pa možnost konzuma. Če imamo ta dva pogoja, se lahko izdeluje in prideluje blago, ki ga konzumenti porabljajo spriti in gospodarstvo izdeluje in prideluje dalje in dalje. V takem gospodarstvu se razvija promet z blagom med producentom in konzumentom živahno, kar pomeni procvit gospodarstva. Produkcija gre dobro in ljudje žive dobro.

Pri nas je konzum beden. Pred vojno si je mogel s svojim zaslužkom naš delovni človek nabaviti s svojim zaslužkom še enkrat toliko življenjskih potrebščin kakor danes. Razumljivo je, da spravi sedaj naše gospodarstvo polovico manj blaga in pridelkov med ljudi. Gospodarstvo ne more delati, ker ne more blago prodati, ljudje pa stradajo in hodijo napol naги okoli. Iz tega menda dovolj jasno sledi, da je vsake-

mu gospodarstvu potreben konzument, ki ima dovolj sredstev ali zaslužka, da si nabavlja potrebščine za življenje.

K tem razmotirvanjem nas je prisilila demagoška pripomba v »Slovencu«, ki pravi, da se v Ljubljani podraži mleko pri litru za 50 para, da bodo kmetje lahko kupovali industrijske proizvode. Pripomba je s stališča poznavalca gospodarstva smešna.

Jugoslavija je res agrarna dežela. V tej deželi je pa tako malo takih kmetov, da bi taka »gospodarska korektura« ne koristila niti petim odstotkom, ker velika večina mleka niti zase nima. Majhen pripomoček je le za kmete v okolici mesta.

V gospodarstvu pa prihajajo v poštev še drugi momenti. Če se hoče dvigniti življenjski standard kmetov, se jim mora pomagati, da dobe sploh pridelki primerno ceno in jim pomagati pri izboljševanju zemlje in uvajanju umnega kmetijstva. To je stvar, ki se tiče kmetijskega vprašanja.

Važno je pa tudi, da se dvigne kupna sila naroda. Če danes more konzument kupiti polovico manj potrebščin za svoje življenje kakor pred vojno, je to dokaz, da bi se lahko razpečevalo nopolovico več pridelkov že doma, če bi delovni državljani imeli sredstva, s katerimi bi si uredili življenje primerno. Konzumenti so pa slabi, zato tudi ni primerne gospodarstva življenja.

Prav važno je tudi dejstvo, o katerem tisk noče nič slišati, da vsaj nekoliko boljši in boljši kmeti pridelajo večino svojih življenjskih potrebščin doma. — Stroje potrebujejo samo večje kmetije. — Kmeti vsaj v toliko niso glavni kupci za industrijske proizvode,

razen za obleko. Kmeti so za industrijo le deloma konzumenti, dočim so jedro konzumentov duhovni in fizični delavci, ki štejejo v državi, če vpoštejemo še kmetijske delavce, več kakor šest milijonov oseb. Ti so pravi konzumenti, ker morajo kupiti vse, kar potrebujejo v življenju. Če se toraj te nezdrave razmere ne izboljšajo, je krivda na slabih gospodarski politiki, ki pušča na cedilu glavnega konzumenta duhovnega in fizičnega delavca.

S podraževanjem potrebščin se obenem manjša konzum. Pri litru mleka bo imel ljubljanski konzument din 15 na mesec več izdatkov, istotako pri drugih stvareh. Zato se bo omejil še bolj.

Priznavamo, da kmetiško delo ni plačano. Ali s podraževanjem samim se nikamor ne pride, če se delovnim slojem, to je, konzumentom ne da možnosti, da pridelke tudi konzumirajo, kar je danes nemogoče. Zviševanje cen je varanje kmetov in gospodarstva. — Treba je dvigniti prejemke delavnih konzumentov, pa se bodo cene in prejemki kmetov dvigali avtomatično, ker bo konzum odgovarjal dejanski potrebi, ki jo danes dosega komaj polovično.

To gospodarsko tezo priznavajo gospodarstveniki. Obnesla se je na Danskem, v Avstraliji, v nordijskih državah, v Zedinjenih državah in deloma v Angliji. Odobravamo jo tudi socialisti, ki nismo za to, da bi se z gospodarstvom uganjala demagogija. Produkcija je najtesneje spojena s konzumom. — Vsaka druga trditev, ki ne sloni na teh realijah, je smešnejše važnega problema.

Božični kongres francoskih socialistov

Enotnost stranke neomahljiva.

Francoska socialistična stranka je imela o božiču v Parizu konferenco o političnem položaju, ki je nastal zaradi francoske notranje politike in monarkovskih sklepov.

Strankina konferenca, kateri je bilo predloženih več resolucij, je končno sprejela interno resolucijo, ki vsebuje obsodbo monarkovskih dogovorov in zagovarja obenem iz praktičnih razlogov prepotrebni pacificizem. V tej skupni resoluciji so bile sprejete v glavnem teze Leona Bluma in obeh strankinih tajnikov, ki so vsak zase izdelali elaborat resolucije.

Pri glasovanju o resoluciji je bilo od-

nje, ki ga je povzročil vpad nemške armade na belgijsko ozemlje. To ga pa ni oviralo, da ne bi bil pozneje odločno stopil proti pretiranim zahtevam zavveznikov napram Nemčiji in zlasti proti politiki, ki je od zunaj rušila komaj rojeno nemško demokracijo ter utirala pot nemškemu fašizmu.

V zadnjih letih se je pokazalo, da je s. Vandervelde v marsičem jasneje gledal na politični razvoj v Evropi, kakor pa takozvana mlada generacija. — Dočim je takozvano mlado krilo v belgijski socialnodemokratski stranki usmerjeno docela pacifistično in pripravljeno — zlasti zunanji minister Spaak — k popuščanju v prid fašizmu, je Vandervelde v vprašanju belgijske nevtalnosti zastopal stališče najožjega sodelovanja z zapadnimi državami in

danih za skupno resolucijo 5571 glasov, proti resoluciji 1594; 826 glasov se je vzdržalo glasovanja.

Kongres je dokazal, da francoski socialisti pravilno presojujejo notranji in zunanji politični položaj v sedanji splošni krizi ter so se zaradi tega v veliki večini izrekli za resolucijo, ki naj obvaruje enotnost stranke.

Delavstvo v Franciji mora zadnje mesece doprinesati velike žrtve v boju proti reakciji. Prav ta naval na socialni položaj delavcev in nameščencev, ki ga izvaja bankirstvo, je najresnejši opomin delavskemu gibanju, da tudi v najtežji preizkušnji ostane zvesto svojemu gibanju in enotno.

okrepitev fronte demokratičnega odpora na zapadu. V španskem vprašanju je kar najodločnejše pobijal Spaakovo politiko nevtalnosti in približevanja generalu Francu. Tako je starina belgijskega socialističnega delavskega gibanja do konca svojega življenja ostal dosleden ideji mednarodnega socializma in revolucionar v duhu Marx-Engelsovih nauk.

Tako belgijsko kot tudi mednarodno socialistično gibanje utroji s smrtjo s. Vandervelda veliko in nikakor ne tako lahko nadomestljivo izgubo. Ime s. Vandervelda bo ostalo kot svetilnik socialističnemu delavskemu gibanju v današnjem razburkanem času, v dobi odločilnega boja med fašizmom in demokracijo ter mednarodnim socializmom. Slava spominu s. Vandervelda!

Kitajci pripravljajo veliko ofenzivo

Čankajšek napoveduje za leto 1939. ofenzivo, kakršne svet še ni videl. — Ofenziva se prične pri Čungkingu. Proti 600.000 mož japonske vojske postavi Čankajšek v boj šest milijonov Kitajcev. Ofenziva ima namen zopet osvojiti Kanton in Hankov.

Amerika se oborožuje

Ameriški kongres bo v kratkem razpravljal o programu oboroževanja za obrambo pred napadi iz zraka in na obale. Predlog predvideva gradnjo 60 tisoč letal po najnovejših načrtih. V to svrhu nameravajo povečati oboroževalno industrijo.

Poostritev odnošajev med Nemčijo in Ameriko

Med Ameriko in Nemčijo že dalje časa vlada nesoglasje, ki grozi izbruhniti v odkrit boj. Po poročilu »Havasa« je senator King, ki pripada demokratski stranki, stavil senatu predlog, da se prekinjajo diplomatski odnošaji med obema državama.

Rusija bo branila Ukrajino

Ob 20 letnici obstoja ukrajinske avtonomne republike so bile v Kijevu in Harkovu velike svečanosti, kjer so govorili po radiju in ogorčeno protestirali, da se o Ukrajini sploh razpravlja. Na izzivanja bo Rusija odgovarjala z orožjem.

Demokracija v Ameriki in socialne prilike

Demokracija v Ameriki in socialne prilike.

Dne 25. novembra je predaval v dvorani Delavske zbornice v Zagrebu dr. Andrija Štampar o Ameriki. V lepem predavanju nas najbolj zanima to, kar je povedal o političnih razmerah.

Predvsem je važno, kar je povedal o demokratični praksi o tamkajšnjem političnem življenju. Duhovito je izbral in poudaril momente, v katerih se izraža svoboda kritike obstoječega režima. V New Yorku v gledališču nezaposlenih igralcev (vzdržuje ga vlada) igrajo komad »Ena tretjina naroda«, v katerem je opisano življenje one tretjine naroda v USA, ki nima toliko, da bi se mogla preživljati brez gladovanja. Do čim igralci državnega gledališča, plačani od države, najostreje kritizirajo ne samo družabni red, nego tudi državno upravo samo. ... Toda dr. Štampar pravi, da je naletel na neštivilne primere, ki dokazujejo, da imajo v USA neomejeno svobodo v demokratičnem duhu.

Zlasti je interesantno vse ono, kar je dr. Štampar povedal o Rooseveltovi politiki »New Deal«. Večina naroda je za Rooseveltovo politiko. Trenutno je to delavski in siromašni farmerski svet. Nasprotniki »New Deal« napadajo Roosevelta, češ, da s svojo politiko omejuje svobodo. Toda znano je, kaj nasprotniki Roosevelta hočejo s svobodo po svojem pojmovanju. Njim gre za svobodo pljačke in izkoriščanja. Roosevelt se odločno bori proti tej farizejski kritiki kapitalističnih in finančnih krogov. Ob neki priliki se je Roosevelt, braneč se, obrnil na javnost s temi poštenimi besedami: »Ali imajo ameriški kapitalisti prav, če trdijo, da delavcem zadošča plača 11 dolarjev na teden, do čim zaslužijo sami v istem času po 1000 dolarjev na dan!«

Roosevelt varuje simpatije, ki si jih je pridobil med narodom, ker ve, da bo mogel svoje velike načrte izvesti samo tedaj, če bodo z njim široki ljudski sloji. Med najznačilnejšimi njegovimi nameni je boj proti monopolizaciji in koncentraciji industrije, ki jo vodi jako neizprosno. V tem boju ga podpirajo delavci s svojimi strokovnimi organizacijami in srednji sloj s svojimi političnimi organizacijami. Roosevelt vodi boj zlasti proti industrijsko-finančni kliki, ki jo tvori par sto rodbin. Roosevelta pa podpira tudi mnogo intelektualcev. Zaenkrat so med temi napredni ljudje, ki so v socialnem smislu jako radikalni. Predavatelj je govoril o socialnih razmerah v USA in navajal podatke po knjigi slavnega Rooseveltovega sodelavca prof. Arnolda: 40 odstotkov ameriških rodbin zasluži na leto 481 dolarjev, in za existenčni minimum je potrebnih 2500 dolarjev.

V USA se dejansko borita dve vladi za prestiž: federalna vlada in vlada fi-

nančnih magnatov, ki so gospodarji ameriške industrije.

Glavna Rooseveltova zasluga je, da je rešaval strahovito gospodarsko krizo s pomočjo socialnih reform in sploh s socialnimi ukrepi. Obenem pa je vodil tudi politiko dvigovanja cen poljedelskih pridelkov. Treba je bilo zaposliti 13 milijonov nezaposlenih. On je prvi začel z javnimi deli v velikem obsegu in z namenom, da se množici delavcev daje delo ob čim povoljnejših pogojih. Socialno zavarovanje v USA je delo Roosevelta. Leta 1934. je objavil zakon v duhu »New Deal«, po katerem so zavarovani vsi nezaposleni delavci stari nad 65 leti. Ameriški osrednji urad socialnega zavarovanja v Baltimoru ima nad 40 milijonov članov! Ali najbolj interesantno je, da se vlada sama briga za revizijo in izboljšanje vse te socialne zakonodaje (znižanje starostne dobe in zvišanje eksistenčnega minimuma). Posebna pažnja se posveča ljudskemu zdravju. Vse, kar so dosedanja režimi opustili, zlasti v južnih državah, hoče Rooseveltova vlada popraviti. Uvedena je v južnih državah grandiozna akcija, da uredi zdravstveno službo. Presenečajo podatki dr. Štamparja, ki je strokovnjak, po katerih imajo v južnih državah po eno bolnico na 17 milijonov ljudi in v 1500 okrajih nimajo poštevne urejene niti zdravstvene službe. Vse bolnice so privatna kapitalistična podjetja, ki so seveda siromašnemu prebivalstvu nedostopna. Za to akcijo je zvezna vlada dovolila podporo v znesku 900 milijonov dolarjev (900.000.000), in za javna dela je določil 220 milijard dolarjev! Ogromni tehnični projekti se izvršujejo v fantastičnem obsegu. Vsi kraji se spajajo s civilizacijo in kulturo z regulacijo rek, namakanjem, elektrifikacijo in gradbo velikih avtomobilskih cest. Prav posebno je treba poudariti pogumno kmetiško politiko Roosevelta, ki jo zasnavlja po načelih dvigovanja ekonomije in dvigovanja cen.

Iz predavanja je razvidno, da ima ameriško ljudstvo vzrok, da se navdušuje za Rooseveltovo demokracijo, do čim imajo ameriški kapitalistični in finančni magnati dovolj vzroka, da so s tako politiko nezadovoljni.

Predavanje je želo vse priznanje poslušalcev in predavatelju izražalo zahvalnost za obširna in stvarna pojasnila o socialnih razmerah v Zedinjenih državah.

Kompliment

»Drugi so vlnudnejši z menoi, Pavle!«
»Kdo pa?«
»Janez.«
»Kako to?«
»Se večerj mi je rekel, da se mu zdim ko pravljica.«
Pavle prikima: »Mož ima prav. Mislil je namreč na začetek pravljice: Bilo je nekoč...«

Francija in Italija razpravljata

Koncesije da, ozemlja ne.

Francoski veleposlanik v Rimu Poncet je v Rimu predložil rancoski odgovor na italijansko odpoved pogodbe iz leta 1935., ki sta jo sklenila Mussolini in Laval. Francija pravi, da je pogodbo izvajala, čeprav ni bila ratificirana vsaj s svoje strani. Po tej pogodbi je bila popravljena meja v Afriki in je Italija dobila od francoskih kolonij znaten del ozemlja. Po tej pogodbi so bile urejene italijanske zahteve v Tunisu, kjer so bile nedavno prirejene umetno demonstracije proti Franciji. Sporazum je nudil vse možnosti za mirno rešitev

vprašanj, čemur se Francija ni nikoli upirala in je še sedaj pripravljena razpravljati o novih zahtevah Italije glede urejitve medsebojnih odnošajev, toda zahteve ne smejo biti teritorijalne značaja. Francija ne bo odstopila p nobenim pogojem svojega ozemlja marveč bo svojo posest branila z vso pomočki.

V italijansko-francoskem sporu je posredoval verjetno angleški predsednik vlade, Chamberlain, ki potuje v Rim v dneih od 11. do 14. januarja 1938.

Književnost

Jan Hajšman: Jedna kampan Mafie. V znani založbi »Orbis« v Pragi je izšla v zbirki »Viri k zgodovini osvobojenja« krasna knjiga novinarja in pisatelja Jana Hajšmana »Jedna kampan Mafie«. Jan Hajšman je jugoslovanski javnosti znan tudi iz poveljne dobe kot marljiv sotrudnik slovenskih časopisov in dopisnik čeških listov o jugoslovanskih razmerah. Pred leti je imel Hajšman celo nek konflikt v Beogradu radi svojih dopisov praškim dnevnikom in je potem kmalu nato zapustil Beograd. Ostal pa je kljub temu naš večen prijatelj in se je v svojih spominih o osvobodilnih bojih slovenskih narodov med vojsko ponovno pečal tudi z Jugoslavijo. Znana je posebno njegova knjiga »Zadnji dnevi Habsburške monarhije«, kjer se je Jan Hajšman v zgodovini »Česke Mafie« podrobno pečal s posledicami sarajevskega atentata za Čehe in Jugoslavoce ter s tajnim delovanjem čeških in jugoslovanskih zarotnikov proti Habsburžanom med svetovno vojno. Zadnje leto svetovne vojne nekako od jeseni 1917. do jeseni 1918. je bil Jan Hajšman stalni dopisnik dnevnika »Slovenskega Naroda« in »Glasa Slovenaca, Hrvata i Srba«, ki je začel izhajati ob novem letu 1918. v Zagrebu. V teh dopisih iz Prage je Jan Hajšman temeljito opisoval javno življenje na Češkem in so njegovi dopisi sijajne študije kritičnega opazovalca razpadajoče Avstro-Ogrske monarhije. Jan Hajšman je tudi sam sodeloval v takratnem zarotniškem češkem društvu »Mafie« proti daljnemu obstoju Avstro-Ogrske in je imel zato dobre informacije tudi izza kulis habsburške politike. V njegovih dopisih smo dobivali vsled tega Slovenci takrat informacije, ki jih ni imel noben drug avstrijski list. Marsikaj mu je avstrijska cenzura črtala, marsikaj važnega pa mu je tudi spregledala, kakor je pač to pri cenzuri bilo že od nekdaj. Politika je po ljubljani poizvedovala, kdo pošilja te dopise »Slovenskemu Narodu«. Čeprav je bila na vseh poštah vojaška cenzura, pa je bilo od policije do te cenzure vendarle tako daleč, da niso izsledili Hajšmanovega imena in naslova, ki je bil napisan na vsakem njegovem dopisu na drugi strani kuverte. Te dopise je sedaj Hajšman zbral in jih objavil v češkem prevodu v posebni knjigi, ki bo tudi za vsakega Slovenca velik duševen užitek, posebno pa za one, ki se zanimajo za našo bližnjo politično in kulturno zgodovino. Pred nami nastopajo vsi takratni avstrijski vodnejši nemški, češki in jugoslovanski politiki, ki so posegali odločilno v zadnje ure Avstro-Ogrske.

Ponovno se peča pisatelj tudi z delovanjem in razvojem češke social-demokratske stranke v tistih dneh, s poskusi spojitve z narodni socialisti, ki je bila potem še po prevratu vsa leta na dnevnem redu, dokler se ni po zadnjih tragičnih dogodkih na Češkem res del narodnih socialistov s socialdemokrati združil v novo Nerodno stranko dela. V Hajšmanovih dopisih iz leta 1917. in 1918. iz Prage srečujemo ime že rajnega, odličnega sodruža Gustava Ilbermana, prvega češkega prosvetnega ministra po vojni, predsednika senata s. dr. Soukupa, ss. Bechyna, Nemca, dr. Meissnerja, pa tudi dr. Adlerja, dr. Bauerja in drugih, kakor tudi takratnih jugoslovanskih politikov, tudi Kristana, pa bolgarskih itd. Srečamo imena J. K. Strakotja in dr. Laha, ki sta tudi takrat dopisovala iz Prage v Ljubljano, najdemo zanimiv dopis o Hajšmanovem obisku pri slovenskih primorskih beguncih v Kralupe na Češkem v letu 1917., dopis o bolgarskih v Pragi pred vojno in zlasti o odločilnih dogodkih v Pragi v letu 1918. Dopisi prinašajo tudi odstavke, ki jih je avstrijska cenzura črtala ter polno pojasnil k raznim dogodkom in osebnostim. — Kratkotomilo: bogat zgodovinski dokument, ki spada naimani v vsako našo boljšo knjižnico in obenem delo, ki se čita kakor napet roman. Neke čitatelje bosta zanimala zlasti članka

»Iz češkega socialističnega gibanja«, poslan iz Prage dne 11. in 14. julija 1918 takratnega ljubljanskemu političnemu tedniku »Demokracija«, ki je izhajal pod uredništvom Marij Štebijeve. Članka slikata prav pregledno in kratko duhovno usmerjenost češkega delavstva, ki je bilo razdeljeno še tik pred prevratom v štiri socialistične pokrete: Socialdemokrate, ki so se odtrgali od Dunaja, socialdemokrate »centraliste«, socialne revolucionarje (anarhiste) in v češke socialiste, ki so s svojimi naslova izpustili ime »narodni« ter bili na pobudo združenja s socialno demokracijo Habrmanovega krila. Vse te socialistične stranke so priredile dne 22. januarja t. l. in 1. majnika 1938. v Pragi skupne manifestacije za mir in za samostojno čekoslovansko državo in se je teh manifestacij udeležilo po navedbah J. Hajšmana par stotisoč ljudi, ker se je pod praprom socializma zbiral skoro celi narod, pričam, da je češko vprašanje socialno vprašanje, kot je to izpovedal prof. Masaryk. Dr. Avg. Reisman.

Delavski pravni svetovalec

Praznik 1. decembra

Vprašanje: Po kolektivni pogodbi smo dolžni 1. decembra delati, ali pa izpadli čast nadomestiti. Letos 1. decembra nismo delali. Ali lahko zahtevamo mezdo iz naslova §a 22. obrtnega zakona?

Odgovor: Po §u 154 obrt. zakona morate biti na praznik 1. decembra zaprti vsi lokalni poslovalnice itd. ter se mora v njih ustaviti vsako delo. Določba v kolektivni pogodbi, da se na praznik 1. decembra dela, je zato protizakonita in kot taka neveljavna. Delodajalec radi tega ne more zahtevati od Vas, da praznik 1. decembra nadomestite, enako pa tudi Vi ne morete zato, ker ta dan niste delali, zahtevati mezde iz naslova izstavitve.

Mesečna plača

Vprašanje: Pri podjetju, pri katerem sem zaposlen, sem pretekli mesec delal 13 dni po kategorijski mezdi in 13 dni po merah po možnih delavcev. Podjetje pa mi je plačalo samo prvih 13 dni v celoti, dočim mi je za čas, ko sem delal kot pomožni delavec, plačalo le 12 dni, češ da je treba vzeti kot temelj mesečno plačo in da je v mesecu le 25 delovnih dni. Ali je temu res tako?

Odgovor: Če ste delali skupno 26 dni v mesecu pri različni plači, je že to dokaz, da nimate mesečne plače in Vam je podjetje dolžno plačati toliko šiltov, kot ste jih opravili.

Zlata ura (Celje)

Vprašanje: Moja stanodajalka je bila v teku svoje bolezni več časa pri meni v oskrbi in mi je plačala zato le malenkost. Ob tej priliki je izročila moji ženi svojo zlato uro in je izjavila, da lahko žena uro obdrži, ako je ona sama, ne bo več rabila. Ko je šla pozneje v Zagreb, je nato uro zahtevala od moje žene nazaj ter ji je moja žena uro tudi izročila. Sedaj, ko je dotična umrla, pa zahtevaio naenkrat njeni dediči od moje žene, da jim izroči uro in v nasprotnem primeru groze s tožbo. Ali upravičeno?

Odgovor: Če Vaša žena ure več nima ter je izročiteljici svoj čas ure vrnila, seveda ne bodo mogli dediči tudi z morebitno tožbo ničesar opraviti. Ako pa je Vaša žena pozneje zopet dobila uro od pokojne pod enakim pogojem, da jo lahko obdrži, ako je pokojna ne bi rabila, je z njeno smrtjo postala lastnica ure. V nasprotnem primeru pa mora uro seveda vrniti.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zastulček. Dopisi, Anos, Maribor, Orožnova 6.

Javljamo vsem sorodnikom in znancem tužno vest, da je po dolgi bolezni umrl v ponedeljek, dne 26. decembra naš nad vse ljubljeni sin in brat

Ivan Krištof

Pogreb dragega pokojnika bo v sredo, dne 28. decembra 1938 ob pol 4. uri popoldne na pokopališču v Studencih pri Mariboru.

Žalujoča rodbina Krištof

Maribor, dne 27. decembra 1938.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnе v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzervir izdaja in ureja Adol Jelen v Mariboru. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupite najcenejše pri naših izserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Raqq

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

„FOX“ terpentin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrav Vas varuje v snegu dežju in blatu najbolje pred prehladom.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravila dobro in po kulantnih cenah znana trdka **JUSTIN GUSTINČIČ**, mehanična delavnica, **MARIBOR**, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.